Nowelizacja KSH 2022 - najważniejsze zmiany prawne #1

ALERT PRAWNY 3/2022

Nowelizacja KSH[1] wejdzie w życie 13 października 2022 r., a wraz z nią szereg istotnych zmian dotyczących funkcjonowania grup spółek oraz zasad zarządzania i nadzoru nad spółkami handlowymi.

Wprowadzane zmiany obejmują następujące obszary:

1. Prawo grup spółek.
2. Zmiany w przepisach dotyczących rad nadzorczych spółek kapitałowych.
3. Wprowadzenie przepisów dotyczących organów spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i spółki akcyjnej na wzór przepisów dotyczących organów prostej spółki akcyjnej.
4. Zmiany w przepisach dotyczących zarządów spółek kapitałowych.
5. Rozszerzenie katalogu przestępstw, których popełnienie stwierdzone prawomocnym wyrokiem skazującym wyklucza możliwość sprawowania funkcji w spółkach kapitałowych.

1. Ustawa z dnia 9 lutego 2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw (dalej: „Ustawa" lub „**Nowelizacja KSH**.").

1. Nowelizacja KSH - prawo grup spółek

Głównym punktem Nowelizacji KSH jest wprowadzenie do polskiego porządku prawnego prawa grup spółek[1]. Przepisy dotyczące grupy spółek **będą stosowane wyłącznie w stosunku do spółki dominującej i spółki zależnej, które podjęły uchwałę o uczestnictwie w grupie spółek,** a także (odpowiednio) do spółki powiązanej ze spółką dominującą, jeśli jej umowa lub statut tak stanowią. Głównym zadaniem prawa i grup spółek jest ustawowe uregulowanie relacji pomiędzy podmiotami występującymi w holdingach.

Prawo grup spółek wprowadza:

- pojęcie „*interesu grupy spółek*",
- możliwość wydawania przez spółkę dominującą spółce zależnej wiążącego polecenia dotyczącego prowadzenia spraw spółki oraz reguluje sposób jego wykonania i możliwość odmowy jego wykonania przez spółkę zależną,
- zwolnienie członków zarządu, rady nadzorczej, komisji rewizyjnej i likwidatorów spółki zależnej i spółki dominującej z odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną wykonaniem wiążącego polecenia, jeśli działali oni w interesie grupy spółek,
- prawo spółki dominującej do przeglądania w każdym czasie ksiąg i dokumentów spółki zależnej oraz żądania udzielenia przez nią informacji,
- nowy obowiązek dla rady nadzorczej spółki dominującej, jakim jest nadzór nad realizacją interesu grupy spółek przez spółkę zależną; obowiązek ten jednak można umownie lub statutowo wyłączyć,
- obowiązek corocznego sporządzania sprawozdania przez zarząd spółki zależnej na temat powiązań umownych ze spółką dominującą oraz wydanych przez nią wiążących poleceniach,
- uprawnienie wspólników lub akcjonariuszy mniejszościowych reprezentujących co najmniej 10% kapitału zakładowego do żądania przeprowadzenia specjalnego audytu w celu zbadania rachunkowości oraz działalności grupy spółek,
- uprawnienie wspólników lub akcjonariuszy mniejszościowych reprezentujących mniej niż 10% kapitału zakładowego do żądania przeprowadzenia przymusowego odkupu ich udziałów lub akcji przez spółkę dominującą, która bezpośrednio lub pośrednio reprezentuje co najmniej 90% kapitału zakładowego spółki zależnej,
- uprawnienie spółki dominującej reprezentującej co najmniej 90% kapitału zakładowego spółki zależnej do podjęcia uchwały o przymusowym wykupie wspólników lub akcjonariuszy mniejszościowych spółki zależnej,
- możliwość pociągnięcia spółki dominującej do odpowiedzialności odszkodowawczej (w określonych przypadkach) względem spółki zależnej, wspólników lub akcjonariuszy mniejszościowych spółki zależnej oraz wierzycieli spółki zależnej za szkodę wyrządzoną wykonaniem wiążącego polecenia.

Uczestnictwo w grupie spółek ujawniane jest w Krajowym Rejestrze Sądowym, a stosowanie przepisów prawa grup spółek możliwe jest dopiero po ujawnieniu stosownej wzmianki.

Przepisów prawa grup spółek dotyczących spółek zależnych nie stosuje się wobec spółki publicznej, spółki w likwidacji i spółki będącej podmiotem objętym nadzorem nad rynkiem finansowym. Przepisów prawa dotyczących spółki dominującej natomiast nie stosuje się wobec Skarbu Państwa (choć znajdują one zastosowanie do przedsiębiorcy państwowego będącego państwową osobą prawną).

Jednocześnie Ustawa w przypadku podjęcia uchwały o uczestnictwie w grupie spółek przyznaje wspólnikom lub akcjonariuszom prawo żądania odkupienia przez spółkę dominującą udziałów lub akcji przysługujących im w dniu wejścia w życie Ustawy (tj. 13 października 2022 r.), pod warunkiem, że głosowali przeciwko oni tej uchwale i zażądali zaprotokołowania swojego sprzeciwu lub byli bezzasadnie niedopuszczeniu do udziału w zgromadzeniu lub byli nieobecni na zgromadzeniu w przypadku jego wadliwego zwołania albo gdy uchwała o uczestnictwie w grupie spółek nie była objęta porządkiem obrad.

2. Nowelizacja KSH - zmiany w przepisach dotyczących rad nadzorczych spółek kapitałowych

Drugim najbardziej istotnym punktem Nowelizacji KSH obok wprowadzenia prawa grup spółek jest tzw. reforma nadzoru właścicielskiego, z którą wiąże się wprowadzenie nowych obowiązków i uprawnień rady nadzorczej (oraz dyrektorów niewykonawczych w przypadku prostej spółki akcyjnej). Zmiany te obejmują każdy rodzaj spółki kapitałowej. Do najważniejszych można zaliczyć:

- wprowadzenie obowiązku corocznego sporządzania i składania zgromadzeniu wspólników lub walnemu zgromadzeniu akcjonariuszy sprawozdania z działalności rady nadzorczej (jedynie przepisy dotyczące spółki akcyjnej konkretyzują, co powinno znaleźć się w takim sprawozdaniu),

1. *Vide*: art. 4 § 1 pkt 4 lit. f i pkt 5[1] oraz art. 211 – art. 21[16] k.s.h.

- wprowadzenie uprawnienia do żądania od zarządu, prokurentów i osób zatrudnionych w spółce sporządzenia lub przekazania wszelkich informacji, dokumentów, sprawozdań lub wyjaśnień dotyczących spółki oraz spółek zależnych i powiązanych,
- wprowadzenie w spółkach, których sprawozdanie finansowe podlega badaniu ustawowemu, obowiązkowego uczestnictwa kluczowego biegłego rewidenta spółki w posiedzeniach rady nadzorczej, których przedmiotem jest ocena sprawozdania finansowego spółki oraz z działalności zarządu, ocena wniosków dotyczących podziału zysku oraz sprawozdania z wyników tychże ocen,
- wyraźne uregulowanie możliwości ustanawiania uchwałą rady nadzorczej doraźnych lub stałych komitetów rady nadzorczej (w odniesieniu do prostej spółki akcyjnej taka możliwość istnieje już na podstawie obecnych przepisów, jednak komitet powoływany jest na podstawie regulaminu organu lub umowy spółki),
- wprowadzenie możliwości podjęcia przez radę nadzorczą uchwały w sprawie zbadania przez doradcę rady nadzorczej określonej sprawy dotyczącej działalności lub majątku spółki,
- ujednolicenie ustawowych standardów podejmowania uchwał rady nadzorczej, tj. w głosowaniu jawnym i bezwzględną większością głosów (Nowelizacja KSH jednak nie wprowadza wymogu podejmowania uchwał rady nadzorczej w prostej spółce akcyjnej w głosowaniu jawnym),
- w odniesieniu do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością - wprowadzenie obowiązku protokołowania uchwał rady nadzorczej (na podstawie obecnych przepisów rada nadzorcza spółki akcyjnej i prostej spółki akcyjnej jest zobowiązana do protokołowania uchwał, jednak Nowelizacja KSH wprowadza w tym zakresie nowe wymogi formalne),
- w odniesieniu do spółki akcyjnej - wprowadzenie ustawowego wymogu wyrażenia przez radę nadzorczą zgody na zawarcie transakcji przez spółkę ze spółką dominującą, spółką zależną lub spółką powiązaną, jeśli jej wartość zsumowana wartość wszystkich transakcji zawieranych z tą samą spółką w danym roku obrotowym przekracza 10% sumy aktywów spółki na podstawie sprawozdania finansowego spółki za poprzedni rok obrotowy,
- w odniesieniu do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i spółki akcyjnej - szczegółowe uregulowanie trybu funkcjonowania rady nadzorczej, w tym między innymi roli przewodniczącego rady nadzorczej oraz zasad zwoływania i odbywania posiedzeń rady nadzorczej.

Wyżej przytoczone nowe uprawnienia kontrolne rady nadzorczej zostały wzmocnione wprowadzeniem korespondujących z nimi przepisów karnych, zgodnie z którymi niedochowanie przez członka zarządu spółki lub jej pracownika obowiązku przekazania radzie nadzorczej lub jej doradcy żądanych przez nich informacji dokumentów, sprawozdań lub wyjaśnień, a także ich zatajenie lub sfałszowanie stanowią przestępstwo zagrożone grzywną w wysokości od 20.000,00 zł do 50.000,00 zł albo karą ograniczenia wolności. Ponadto, popełnienie takiego przestępstwa stwierdzone prawomocnym wyrokiem skazującym wyklucza możliwość pełnienia funkcji członka zarządu, rady nadzorczej, komisji rewizyjnej, likwidatora oraz prokurenta w spółkach kapitałowych.

3. Wprowadzenie przepisów dotyczących organów spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i spółki akcyjnej na wzór przepisów dotyczących organów prostej spółki akcyjnej

Nowelizacja KSH wprowadziła przepisy dotyczące zarządów i rad nadzorczych w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością i spółkach akcyjnych analogiczne do obowiązujących już przepisów dotyczących prostej spółki akcyjnej. Nowelizacja KSH w tym zakresie wprowadza w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością i spółce akcyjnej wyraźne uregulowanie:

- obowiązku zachowania przy wykonywaniu obowiązków przez członka zarządu i rady nadzorczej staranności wynikającej z zawodowego charakteru działalności oraz obowiązku lojalności wobec spółki, a także związanego z tym zakazu ujawniania tajemnic spółki także po wygaśnięciu mandatu,
- zasady obliczania kadencji w pełnych latach obrotowych (o ile umowa spółki lub statut nie stanowią inaczej),
- zasady business *judgement rule*, która wyłącza cywilnoprawną odpowiedzialność członków zarządu i rady nadzorczej (oraz likwidatorów) za szkodę wyrządzoną spółce, jeśli działali oni w sposób lojalny wobec spółki i w granicach uzasadnionego ryzyka gospodarczego, w tym na podstawie informacji, analiz i opinii, które powinny być w danych okolicznościach uwzględnione przy dokonywaniu starannej oceny.

4. Zmiany w przepisach dotyczących zarządów spółek kapitałowych,

Kolejnym elementem Nowelizacji KSH jest wprowadzenie nowych obowiązków zarządów spółek kapitałowych:

- w odniesieniu do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością – obowiązek protokołowania uchwał zarządu na wzór obecnej regulacji zarządu spółki akcyjnej i prostej spółki akcyjnej (reforma k.s.h. dodatkowo ujednoliciła wymogi formalne, które mają spełniać protokoły uchwał zarządu każdego rodzaju spółek kapitałowych),
- w odniesieniu do spółki akcyjnej - obowiązek niezwłocznego udzielania radzie nadzorczej informacji m.in. o podjętych uchwałach, sytuacji spółki, postępach w realizacji wyznaczonych kierunków rozwoju oraz transakcjach i innych zdarzeniach wpływających lub mogących wpłynąć na sytuację majątkową spółki,
- w odniesieniu do wszystkich spółek kapitałowych - obowiązek przekazania radzie nadzorczej (lub jej doradcy) na jej (lub jej doradcy) żądanie wszystkich informacji, dokumentów, sprawozdań oraz wyjaśnień dotyczących spółki (lub ich sporządzanie);

5. Rozszerzenie katalogu przestępstw, których popełnienie stwierdzone prawomocnym wyrokiem skazującym wyklucza możliwość sprawowania funkcji w spółkach kapitałowych

Nowelizacja KSH rozszerza katalog przestępstw, których popełnienie stwierdzone prawomocnym wyrokiem skazującym wyklucza możliwość pełnienia funkcji członka zarządu, rady nadzorczej, komisji rewizyjnej, likwidatora oraz prokurenta w spółkach kapitałowych. Odnosi się to również do osób, które rozpoczęły pełnienie tych funkcji przed wejściem w życie reformy.

Do dotychczasowego katalogu dodano przestępstwa (poza wskazanymi w pkt. 2) polegające na:

- przyjmowaniu korzyści majątkowych lub osobistych albo ich obietnic w związku z pełnieniem funkcji publicznej,
- udzielaniu lub obietnicy udzielenia korzyści majątkowej lub osobistej osobie pełniącej funkcję publiczną w związku z pełnieniem tej funkcji,
- pośrednictwie w załatwieniu sprawy w zamian za korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę z jednoczesnym powołaniem się na wpływy w instytucji państwowej, samorządowej, organizacji międzynarodowej albo krajowej lub w zagranicznej jednostce organizacyjnej dysponującej środkami publicznymi,
- udzieleniu lub obietnicy udzielenia korzyści majątkowej lub osobistej w zamian za pośrednictwo w załatwieniu sprawy w instytucji państwowej, samorządowej, organizacji międzynarodowej albo krajowej lub w zagranicznej jednostce organizacyjnej dysponującej środkami publicznymi, polegające na bezprawnym wywarciu wpływu na decyzję, działanie lub zaniechanie osoby pełniącej funkcję publiczną, w związku z pełnieniem tej funkcji,
- przekroczeniu uprawnień lub niedopełnieniu obowiązków przez funkcjonariusza publicznego mogącym skutkować szkodą interesu publicznego lub prywatnego.

Ustawa nakłada na Biuro Informacyjne Krajowego Rejestru Karnego obowiązek udzielenia sądom rejestrowym z urzędu informacji o osobach, które od dnia wejścia w życie Nowelizacji KSH nie będą mogły pełnić funkcji w spółkach kapitałowych.

KONTAKT:

Dr Marek Maciąg
PARTNER

+48 22 520 4334
MAREK.MACIAG
@RYMARZ-ZDORT.COM

Aleksandra Pustiowska
SENIOR ASSOCIATE

+48 22 520 4304
ALEKSANDRA.PUSTIOWSKA
@RYMARZ-ZDORT.COM